

Teologia Praktyczna
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu • Wydział Teologiczny
Tom 19, 2018 doi: 10.14746/tp.2018.19.12
ORCID: 0000-0002-9780-3031

MONIKA BROŻEK

Duszpasterskie towarzyszenie małżonkom w pierwszych latach małżeństwa. Rola poradni rozpoznawania płodności¹

Człowiek jest istotą płciową. Jedną z podstawowych sfer relacji małżeńskich jest płciowość, związana ze swej istoty z płodnością. Wprawdzie płciowość i płodność towarzyszą człowiekowi przez całe życie, jednak pierwsze lata małżeństwa są szczególnym etapem ich doświadczania. To doświadczenie łączy się z pozytywnymi przeżyciami, które nadają właściwy kształt relacjom małżeńskim, rozwijają je i wyrażają w całej pełni ich wielorakiego bogactwa. Jednak relacje płciowe mogą także stanowić źródło wielorakich kryzysów, które pojawiają się także w pierwszych latach małżeństwa, zwłaszcza po urodzeniu dziecka.

Towarzyszenie małżonkom w pokonywaniu różnych sytuacji kryzysowych to jedno z ważnych zadań, jakie stawia Kościołowi papież Franciszek w adhortacji apostolskiej *Amoris laetitia*². Niniejsze opracowanie ma na celu poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o rolę i znaczenie poradni rozpoznawania płodności w towarzyszeniu małżonkom w pierwszych latach małżeństwa w sytuacjach kryzysowych, związanych ze sferą płciowości i płodności.

Monika B R O Ż E K: mgr lic. teol. doktorantka w Zakładzie Teologii Pastoralnej i Prawa Kanonicznego Wydziału Teologicznego UAM w Poznaniu, e-mail: monbro@amu.edu.pl

¹ Artykuł jest przepracowaną wersją publikacji: M. B r o ż e k: *Płciowość w kryzysie. Poradnie rozpoznawania płodności w towarzyszeniu małżonkom w sytuacjach kryzysowych w pierwszych latach po ślubie*. W: *Rodzina w dobie przemian „Każdy dom jest kandelabrem”*. Red. P. O c h o t n y. Warszawa 2017 s. 113–123.

² F r a n c i s z e k: Adhortacja apostolska *Amoris laetitia* o miłości w rodzinie (19.03.2016). Tekst polski: Oficjalne tłumaczenie Sekretariatu Stolicy Apostolskiej. Kraków 2016 (AL).

Artykuł składa się z trzech części. W pierwszej zostanie przedstawiona chrześcijańska wizja płciowości. W drugiej opisana zostanie specyfika pierwszych lat współżycia płciowego małżonków oraz pojawiające się w tej sferze kryzysy. Trzecia część będzie poświęcona możliwościom i sposobom towarzyszenia małżonkom w sytuacjach kryzysowych, jakie oferują poradnie rozpoznawania płciowości.

I. Chrześcijańska wizja płciowości

Nauczanie II Soboru Watykańskiego dowartościowało erotyczny wymiar małżeństwa. Nie stanowi on bowiem przeszkody w osiągnięciu chrześcijańskiej doskonałości. Można powiedzieć, że tę doskonałość wspiera i umacnia.

Akty [...] przez które małżonkowie jednoczą się z sobą w sposób intymny i czysty – uczy *Vaticanum II* – są uczciwe i godne; a jeśli spełniające są prawdziwie po ludzku, są oznaką i podtrzymaniem wzajemnego oddania się, przez które małżonkowie ubogacają się sercem radosnym i wdzięcznym (GS 49).

Katechizm Kościoła katolickiego rozwija to nauczanie, nawiązując do wskazań papieża Piusa XII:

Sam Stwórca sprawił..., że małżonkowie we wspólnym, całkowitym oddaniu się fizycznym doznają przyjemności i szczęścia cielesnego i duchowego. Gdy więc małżonkowie szukają i używają tej przyjemności, nie czynią niczego złego, korzystając tylko z tego, czego udzielił im Stwórca (KKK 2362)³.

Szczególne zasługi w promocji tego odnowionego i przyjaznego spojrzenia Kościoła na rolę ciała i płciowości w kształtowaniu małżeńskiej duchowości miał św. Jan Paweł II, który już na początku swojego pontyfikatu w latach 1979–1984 wygłosił cykl 130 katechez na temat: *Odkupienie ciała a sakramentalność małżeństwa*⁴. Zaprezentowaną w tych ramach wizję ewangelicznej i chrześcijańskiej „teologii ciała” można uważać za przełomowy moment „w wypędzaniu

³ Por. na ten temat: K. K n o t z: *Akt małżeński. Szansa spotkania z Bogiem i współmałżonkiem*. Kraków 2001 s. 158–166.

⁴ Por. J a n P a w e ł I I: „*Mężczyznę i niewiastę stworzył ich*”. *Odkupienie ciała a sakramentalność małżeństwa*. Città del Vaticano 1986; por. też: J. K u p c z a k: *Dar i komunია*. *Teologia ciała w ujęciu Jana Pawła II*. Kraków 2006; P. K w i a t k o w s k i: *Od teologii ciała do duchowości małżeńskiej i rodzinnej*. *Prorocza myśl katechez św. Jana Pawła II*. „Teologia Praktyczna” T. 16: 2015 s. 141–156.

z katolickiej teologii moralnej manichejskiego demona wraz z jego deprecjonowaniem płciowości człowieka”⁵. Tezę tę potwierdza papież Franciszek, stwierdzając, że:

Św. Jan Paweł II odrzucił pogląd, jakoby nauczanie Kościoła prowadziło do „zaprzeczenia wartości ludzkiej płci”, lub najwyżej ją tolerowało z powodu „konieczności prokreacji”. Potrzeba seksualna małżonków nie jest obiektem pogardy, i „nie chodzi żadną miarą o zakwestionowanie owej potrzeby” (AL 150).

Papież Franciszek zachęca także, aby odkryć na nowo bogactwo nauczania encykliki papieża. W adhortacji *Amoris laetitia*⁶, nauczając o płciowości i płodności małżeńskiej, zachęca do odkrycia na nowo bogactwa encykliki św. papieża Pawła VI *Humanae vitae*⁷. W niej to czytamy:

Stosunek małżeński z najgłębszej swojej istoty, łącząc najściślejszą więź męża i żony, jednocześnie czyni ich zdolnymi do zrodzenia nowego życia, zgodnie z prawami zawartymi w samej naturze mężczyzny i kobiety. Jeżeli zatem zostaną zachowane te dwa istotne elementy stosunku małżeńskiego, a więc oznaczanie jedności i rodzicielstwa, to wtedy zatrzymuje on w pełni swoje znaczenie wzajemnej i prawdziwej miłości oraz swoje odniesienie do bardzo wzniosłego zadania, do którego człowiek zostaje powołany – mianowicie do rodzicielstwa (HV 12)⁸.

Papież wskazuje zatem, że z samej natury aktu małżeńskiego wynika, iż nie można oddzielać w akcie małżeńskim płodności od jedności małżeńskiej. Treści encykliki Pawła VI inspirowane były poniekąd myślą księdza kardynała Karola Wojtyły, wyrażoną później w katechezach środowych przez świętego papieża Jana Pawła II. Papież powtórzył wówczas, że płciowość człowieka, stworzonego na obraz Boży, jest nie tylko źródłem rodzicielstwa, lecz ściśle wiąże się ze zdolnością do okazywania miłości, miłości „oblubieńczej”. To w tej miłości

⁵ Por. G. Weigel: *Świadek nadziei. Biografia Jana Pawła II*, tłum. z ang. (zbiorowe). Kraków 2000 s. 433. Por. M. Polak: *Prezbiterologia pastoralna. Pastoralna tożsamość współczesnego kapłana*. Poznań 2016 s. 168.

⁶ Por. AL 82, 222.

⁷ Paweł VI: Encyklika *Humanae vitae* o zasadach moralnych w dziedzinie przekazywania życia ludzkiego (25.07.1968). Tekst polski: „Studia nad Rodziną” 6/2 11: 2002 s. 5–29 (HV).

⁸ Zob. K. Meissner: *Droga rozwiązania problemu odpowiedzialnego rodzicielstwa*. W: *Memorial krakowski. Uzasadnienie katolickiej nauki dotyczącej podstaw moralnych życia małżeńskiego* (Kraków 1968) oraz *Wprowadzenie do encykliki Humanae vitae* (Kraków 1969). Oprac. J. Bajda, K. Meissner. Poznań 2012 s. 51–62.

człowiek—osoba staje się darem i poprzez ten dar wyraża najpełniej sens swojego istnienia. Jan Paweł II podkreślił wówczas, że „tenże człowiek nie może odnaleźć siebie inaczej, jak tylko przez bezinteresowny dar z siebie samego”⁹.

Miłość oblubieńcza domaga się zjednoczenia osób, tak jak pełna wartość zjednoczenia osobowego wyraża się w świadomej akceptacji możliwości rodzicielstwa¹⁰. Zatem każdy akt małżeński, aby był w pełni ludzki, nie może być celowo zamknięty na poczęcie, niezależnie od tego, z jakiej metody planowania poczęć małżonkowie korzystają.

Do tych cech miłości małżeńskiej, wskazanych jako jedność, rodzicielstwo i bezinteresowny dar z siebie, powraca papież Franciszek w adhortacji *Amoris laetitia*, mówiąc, że:

miłość odrzuca wszelkie impulsy do zamykania się w sobie i otwiera się na płodność, która ją przedłuża, wykraczając poza swoją własną egzystencję. Zatem żaden akt płciowy małżonków nie może zaprzeczyć temu znaczeniu, chociaż z różnych powodów nie zawsze może rzeczywiście prowadzić do zapoczątkowania nowego życia (AL 80).

II. Specyfika pierwszych lat życia małżeńskiego

Święty Jan Paweł II wskazał, że duszpasterstwo rodzin powinno być szczególnie intensywne w odniesieniu do małżonków w pierwszych latach ich wspólnego życia. W adhortacji apostolskiej *Familiaris consortio* ujął to w następujący sposób:

Troska duszpasterska o rodzinę prawidłowo założoną oznacza w praktyce, że zadaniem wszystkich członków lokalnej wspólnoty kościelnej jest okazywanie pomocy parze małżeńskiej w odkrywaniu i przeżywaniu przez nich nowego powołania i posłannictwa. [...] Odnosi się to przede wszystkim do młodych rodzin, które w kontekście nowych wartości i nowej odpowiedzialności są bardziej niż inne wystawione, zwłaszcza w pierwszych latach po ślubie, na ewentualne trudności, takie, jak te, które są związane z dostosowaniem się do wspólnego życia czy z przyjęciem na świat dzieci (FC 69).

⁹ Jan Paweł II: *Mężczyznę i niewiastę stworzył ich. Odkupienie ciała a sakramentalność małżeństwa*. Red. S. Dziwisz, J. Kowalczyk, T. Rakoczy. Watykan 1986 s. 61; por. AL 220.

¹⁰ Por. K. Wojtyła: *Miłość i odpowiedzialność*. Lublin 2001 s. 205.

Towarzystwo człowiekowi żyjącemu w małżeństwie i rodzinie to często pojawiający się postulat także w nauczaniu papieża Franciszka. Dotyczy on w szczególności sposobu towarzyszenia małżeństwom w pierwszych latach ich wspólnego życia. Rodzi się tutaj pytanie: Co takiego charakterystycznego jest w tych pierwszych latach małżeństwa? Papież już w pierwszych słowach wskazuje, że u osób młodych nadal żywe jest pragnienie założenia rodziny. Młodzi z optymizmem patrzą w przyszłość, każdy ma wizję szczęśliwego małżeństwa i z taką nadzieją w ten związek wchodzi. Jest tak nawet wtedy, gdy patrząc z zewnątrz, ich miłość wydaje się niedojrzała, pełna egoizmu czy przepojona duchem antykoncepcji.

Papież Franciszek pisze, że w sercach młodych ludzi znajdują się najbogatsze źródła zdolności do wielkoduszności, zaangażowania, miłości, a nawet heroizmu (por. AL 40). Jakkolwiek niezwykle istotnie jest, aby młodzi bardzo roztropnie podejmowali decyzję o zawarciu związku, ze świadomością odpowiedzialności, jaką na siebie biorą, zdarza się również i tak, że narzeczeni zawierają ten związek, kierując się pożądaniem, które mylą z miłością lub nieokreśloną uczuciowością. Papież zachęca, aby małżeństwa w pierwszych latach ich wspólnego życia objąć szczególną opieką, aby ubogacić i pogłębić świadomy i wolny wybór przynależności do siebie i miłowania siebie aż do końca, jak gdyby przedłużając czas narzeczeństwa. Stosowny fragment papieskiego nauczania brzmi następująco:

Jako wielką wartość musimy uznać zrozumienie, iż małżeństwo jest kwestią miłości, że mogą się pobrać jedynie osoby, które wybierają się wzajemnie i miłują. Mimo to, kiedy miłość staje się jedynie pożądaniem lub nieokreśloną uczuciowością, to wówczas małżonkowie doznają niezwyklej kruchości, kiedy uczuciowość się załamuje lub gdy pociąg fizyczny zanika. Ponieważ te nieporozumienia są częste, niezbędne staje się towarzyszenie małżonkom w pierwszych latach wspólnego życia, aby ubogacić i pogłębić świadomy i wolny wybór przynależności do siebie i miłowania siebie aż do końca. Często okres narzeczeński nie wystarcza, decyzja pobrania się zostaje z różnych powodów przyspieszona, podczas gdy na domiar złego dojrzewanie młodych ludzi zostało opóźnione. Zatem nowożeńcy muszą uzupełnić ten proces, który powinien się dokonać w okresie narzeczeństwa (AL 217).

Czas po narodzinach pierwszego dziecka jest dla małżonków wyjątkowo trudny. Jest to okres, w którym zmienia się nie tylko styl życia i obowiązki, jakie małżonkowie mieli dotychczas. Od momentu pojawienia się dziecka kobieta staje się matką, mężczyzna staje się ojcem. Rozpoczyna się proces, podczas które-

go małżonkowie uczą się nowych ról¹¹. Kobieta jest już nie tylko żoną, mężczyzna jest już nie tylko mężem. Relacja „żona-mąż” zostaje wzbogacona o relację „żona, matka naszych wspólnych dzieci” – „mąż, ojciec naszych wspólnych dzieci”. Odpowiedzialność, jaką ponosili jako małżonkowie, rozszerzyła się na odpowiedzialność rodzicielską. Jest to szczególnie moment, bardzo istotny dla duszpasterstwa rodzin. Towarzyszenie małżonkom powinno – zdaniem św. Jana Pawła II – mieć następujący charakter:

Kościół powinien następnie, w działalności duszpasterskiej na rzecz młodych rodzin, zająć się ze szczególną troską wychowaniem ich do życia w miłości małżeńskiej z wielkim poczuciem odpowiedzialności wobec jej wymagań komunii i służby życiu, jak również w godzeniu intymności życia domowego ze wspólną i wielkoduszną pracą dla budowania Kościoła i społeczeństwa ludzkiego. Gdy z przyjściem na świat dzieci para małżeńska staje się w pełnym i w specjalnym sensie rodziną, Kościół będzie blisko rodziców, by przyjęli swoje dzieci i kochali je jako dar otrzymany od Tego, który jest Panem życia, podejmując z radością trud służenia im w ludzkim i chrześcijańskim wzrastaniu (FC 69).

Poczęcie kolejnego dziecka w małżeństwie i odpowiedzialność, jaka jawi się małżonkom, jest bardziej realna i nie dotyczy już wyłącznie ich jako małżonków, ale również ich jako rodziców. Pragnienie miłości małżeńskiej, która domagała się przedłużenia i rozwinięcia w miłość rodzicielską, zostało spełnione. Często dopiero w tym momencie ujawnia się rzeczywista postawa, w jakiej małżonkowie wyrażają swoją miłość i płodność. Postawę taką możemy nazwać postawą naturalną, czyli otwartą na płodność drugiej osoby i na życie dziecka, które w wyniku aktu małżeńskiego może się począć, lub postawą antykoncepcyjną, zaprzeczającą istocie bezinteresownego daru z siebie, zamkniętą na płodność współmałżonka i życie dziecka, które może się począć lub które się poczęło¹².

W swojej egzystencjalnej pełni przeżywane są zatem małżeństwa młodych ludzi, wychowanych w duchu czystości przedmałżeńskiej, które przemieniają tę wartość w czystość małżeńską, pozbawioną egoizmu. Takie związki przeżywają całe wspólne lata w otwartości na płodność swoją, współmałżonka oraz na dar życia dziecka, jakim Bóg może ich obdarzyć. Przeżywają miłość w dialogu, wykorzystując trudności jako element wzrostu ku bardziej dojrzałej i świadomej

¹¹ Por. M. Dziewiecki: *Szczęśliwe małżeństwo w trudnych czasach*. W: *W stronę rodziny. Teoria i praktyka*. Red. G. Koszałka, J. Młyński, K. Czapla. Żabki 2014 s. 178–179.

¹² Por. Duszpasterstwo Rodzin Archidiecezji Poznańskiej: *Poradnia dla narzeczonych, pierwsze spotkanie w ramach bezpośredniego przygotowania do małżeństwa. Płciowość, jako dar i zadanie* (mps).

miłości¹³. Kolejne dziecko jest zawsze darem nie tylko dla małżonków, ale również dla całej wspólnoty rodzinnej, również rodzeństwa.

Zdarza się jednak, że narzeczeni wychowani w duchu egoizmu i konsumpcjonizmu, zarażeni mentalnością antykonceptyjną, mają już za sobą doświadczenia współżycia przed ślubem¹⁴. Pierwsze zetknięcie się z prawdą o spójności zjednoczenia małżeńskiego z rodzicielstwem wydaje się im piękne i pociągające, jednak zbyt trudne do osiągnięcia. Jednorazowe spotkanie w poradni rodzinnej przed ślubem i treści tam poruszane stają się bardziej miłym wspomnieniem czasu narzeczeństwa niż programem do realizacji w małżeństwie. Po ślubie i narodzinach pierwszego dziecka, podejmując decyzje o odłożeniu kolejnego poczęcia, sięgają po antykonceptcję, którą często proponuje lekarz¹⁵ i która wydaje im się jedynym sposobem regulacji płodności¹⁶. Małżonkowie tacy rzadko wracają z problemami płodności i planowania rodziny do poradni rodzinnej, w której jako narzeczeni słyszeli o pięknie i akceptacji swojej płodności, poddają się, myśląc, że i tak muszą sobie radzić sami.

Ojciec Ksawery Knotz OFMCap, wieloletni duszpasterz rodzin, dodaje do opisu postaw małżonków otwartych na dar płodności i związku sakramentalne osób świadomych swojej grzeszności w sferze seksualnej, ale pragnących zerwać z grzechem, grupę małżonków świadomie używających antykonceptcji, nieuznających żadnych ograniczeń, zwłaszcza w sferze seksualnej¹⁷.

Znaczenie sfery seksualności w małżeństwie jest jednak bardzo istotne. Współżycie małżeńskie bowiem jest tym, co buduje najwspanialszą komunię małżonków, jest wyrazem głębi tego, co ich łączy, jest również narzędziem przekazywania życia w miłości, a więc współdziałania z Bogiem w stwarzaniu nowego człowieka¹⁸. Budowanie relacji miłości, które zawiera pewien fałsz, jakim jest odrzucenie daru płodności małżeńskiej, skutkuje często stopniowym zamykaniem się małżonków na siebie, rodzeniem się wewnętrznego konfliktu w małżeństwie.

Trud życia osobistego i wspólnotowego w małżeństwie w nieustannym konflikcie sumienia nie sprzyja budowaniu więzi. Doskonale ujmuje to Elżbieta Sujak, pisząc:

¹³ Por. E. Sujak: *Kontakt psychiczny w małżeństwie i rodzinie*. Wrocław 1991 s. 130–134.

¹⁴ Por. W. Fijałkowski, K. Neugebauer, A. Stelmaszczyk: *Dar jedności. Nowe spojrzenie na erotyzm człowieka*. Warszawa 1988 s. 59–63.

¹⁵ Por. K. Meissner, B. Suszka: *O małżeństwie*. Poznań 2001 s. 106.

¹⁶ Por. K. Knotz: *Seks jakiego nie znacie. Dla małżonków kochających Boga*. Częstochowa 2009 s. 119–122.

¹⁷ Por. tamże s. 119.

¹⁸ Por. K. Meissner: *Płciowość człowieka w kontekście wychowania osoby ludzkiej*. Poznań [br.] s. 30–38.

Życie człowieka w konflikcie wewnętrznym nie jest łatwe. Ani w małżeńskim oddaniu, ani w życiu religijnym nie można stanąć w pełnej otwartości. Trudniej rozwiązywać wszelkie inne konflikty zewnętrzne, jakie małżeństwu niesie życie, gdy brak spokoju wewnętrznego. Konflikty wewnętrzne i zewnętrzne nakładają się na siebie, przez co komplikują starania o ich rozwiązanie. Wcale częsta oziębłość płciowa kobiet, oziębłość wtórna, występująca – mimo zgranego partnerstwa – po urodzeniu dzieci, jest właściwie wynikiem takiego konfliktu, a próby uwolnienia się od niej metodą mechanizmów obronnych narzucają konieczność wyboru: albo małżeństwo niepłodne i zepchnięcie życia religijnego – poprzez tłumienie i wyparcie – na margines przeżywania, albo gra unikania współżycia w małżeństwie przynosząca utratę bliskości i zaspokojenia potrzeb seksualnych współmałżonka¹⁹.

Nieuporządkowana sfera płciowości rodzi niedopowiedzenia i niezrozumienie, prowadzące często do silnych napięć, połączonych ze wzajemnym obwinianiem się, przerzucaniem odpowiedzialności między małżonkami²⁰. Odpowiedzią na trudności w podjęciu przez małżonków pewnych procesów dojrzewania do prawdziwej wizji osoby, w integracji elementów fizycznego, emocjonalnego, psychicznego i duchowego może być poradnia rozpoznawania płodności zorganizowana przez przygotowane osoby zrzeszone w duszpasterstwie rodzin.

III. Poradnia rozpoznawania płodności wsparciem dla młodego małżeństwa w kryzysie

Konferencja Episkopatu Polski na apel papieża Jana Pawła II zawarty w adhortacji apostolskiej *Familiaris consortio* o „pilną potrzebę duszpasterskiej obecności Kościoła dla podtrzymania rodziny”²¹ w 2003 roku przyjęła dokument *Dyrektorium duszpasterstwa rodzin*²², w którym to wśród innych zaleceń podała również wytyczne dla powstawania i funkcjonowania w diecezjach spe-

¹⁹ E. S u j a k: *Poradnictwo małżeńskie i rodzinne. Książka dla doradców i duszpasterzy*. Lubliniec 2015 s. 163; por. K. K n o t z: *Seks jakiego nie znacie*. dz. cyt. s. 123–124.

²⁰ Temat ten jest bardzo szczegółowo i wieloaspektowo omawiany przez wielu doradców życia małżeńskiego i rodzinnego. Zob. J. P u l i k o w s k i: *Warto naprawić małżeństwo*. Poznań 2008 s. 74–77; K. L u b o w i c k i: *Tajemnice życia rodzinnego. Podstawy duchowości małżeńskiej*. Kraków 2002 s. 146–148; W. P ó ł t a w s k a: *Samo życie*. Częstochowa 2007 s. 156–157, 172–173; J. P u l i k o w s k i: *Warto być ojcem. Najważniejsza kariera mężczyzny*. Poznań 2010 s. 146; K. M e i s s n e r: *Płciowość*. dz. cyt. s. 32–33.

²¹ Jan Paweł II: Adhortacja apostolska *Familiaris consortio* o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym (22.11.1981). Tekst polski: Wrocław 1998 nr 65 (FC).

²² Por. Konferencja Episkopatu Polski: *Dyrektorium duszpasterstwa rodzin* (1.05.2003) (Dyrektorium). Warszawa 2003.

cialistycznych poradni rodzinnych. Wśród pracowników poradni został wymieniony również nauczyciel naturalnego planowania rodziny, który jak inne osoby zobowiązany jest do służby w Kościele w sposób profesjonalny, łącząc przekazywanie wiedzy z osobistym świadectwem życia Ewangelią tak, aby pomóc małżonkom w odczytaniu i realizacji Bożego zamysłu wobec ich rodziny.

Ze względu na rosnącą liczbę osób wymagających pomocy w wielu szczególnych dziedzinach, powinna w każdej diecezji istnieć Diecezjalna Specjalistyczna Poradnia Rodzinna, oraz w miarę możliwości Rejonowe, bądź Dekanalne Specjalistyczne Poradnie Rodzinne. Poradnie takie, w celu zapewnienia zgłaszającym się integralnej pomocy, winny zatrudniać różnych specjalistów. Oprócz duszpasterza będą w nich dostępni między innymi: psycholog, pedagog, prawnik, lekarz (konsultant), nauczyciel Naturalnego Planowania Rodziny²³.

Celem pracy poradni rozpoznawania płodności w ramach diecezjalnej specjalistycznej poradni rodzinnej nie jest więc wyłącznie nauka samej metody. Spotkania w poradni małżeńskiej prowadzone są tak, aby stawiając w centrum płodność i jej objawy, ukazywać małżonkom konieczność rozwoju osobowego w małżeństwie opartego bardziej na kształtowaniu postawy nieustającego stawania się bezinteresownym darem dla drugiego. Wiąże się to ściśle z nauką panowania nad sobą i rezygnacji z własnych interesów dla dobra małżeństwa i rodziny²⁴.

Jak to wyraźnie zaznaczył papież Benedykt XVI, „teologia ciała” w pastoralnym wymiarze musi być rozumiana jako „pedagogia ciała”.

Eros bowiem – jak to dopowie w encyklice *Deus Caritas est*²⁵ Benedykt XVI – wymaga ascezy, wyrzeczenia, oczyszczenia i uzdrowienia. Gdy takiej gotowości zabraknie, eros „sprowadzony jedynie do «seksu» staje się towarem, zwykłą «rzeczą», którą można kupić i sprzedać” (por. DCE 5; por. też: AL 125). Małżeńska erotyka nabiera znamion bezinteresownej i ofiarnej miłości Bożej jedynie na drodze trwałej więzi z etosem. I tylko wtedy staje się źródłem uświęcenia (por. DCE 11)²⁶.

Badania prowadzone przez panią profesor Dorotę Kornas-Bielę wskazują, że małżonkowie stosujący naturalne metody rozpoznawania płodności otrzymu-

²³ Dyrektorium nr 43.

²⁴ Por. FC 88.

²⁵ Benedykt XVI: Encyklika *Deus Caritas est* o miłości chrześcijańskiej (25.12.2005). Tekst polski. Kraków 2006 (DCE).

²⁶ M. Polak, *Prezbiterologia*. dz. cyt. s. 168.

ją doskonały stymulator osobistego rozwoju, uczą się akceptować swoje ciało i siebie jako osoby płciowe i płodne, a dzięki okresom wstrzemięźliwości mogą uczyć się panowania nad instynktami i sterowania popędem, stając się w ten sposób wolnymi od uzależnień związanych ze sferą seksualności. Poznając swoje ciało, małżonkowie zawsze wiedzą, jakie konsekwencje przyniesie akt małżeński, mogą więc odpowiedzialnie podjąć decyzję o poczęciu nowego życia lub odłożeniu pożycia na czas bardziej sprzyjający.

Naturalne planowanie rodziny, łącząc w akcie małżeńskim jedność i rodzicielstwo, stanowi doskonały czynnik integrujący sferę seksualną i psychofizyczną. Druga osoba we współżyciu małżeńskim jest przyjmowana „całościowo”, a postrzeganie jej nie jest warunkowane aktualnym okresem płodności czy niepłodności. Okresowa wstrzemięźliwość może być natomiast lekarstwem na rutynę i monotonię w tej dziedzinie.

Doradca w Poradni Rozpoznawania Płodności podpowiada, że współżycie płciowe nie jest najważniejszym i jedynym sposobem okazywania miłości małżeńskiej. Wskazując konkretne sposoby pogłębiania więzi małżeńskiej, zachęca do wzajemnej pracy, często odnosząc się do czasów narzeczeństwa. Wiąż, która się utrwała, pomaga małżonkom radzić sobie z wszystkimi trudnościami życia małżeńskiego i rodzinnego, nie ogranicza się wyłącznie do uciążliwego oczekiwania na zmianę czasu płodnego w cyklu.

Naturalne planowanie rodziny wpływa pozytywnie na relacje małżeńskie i rodzinne; dzięki temu każde dziecko jest chciane i oczekiwane, a przez to obdarzone miłością już od momentu poczęcia. Nawet jeśli pojawi się potomek w wyniku błędu obserwacji rodziców lub kiedy jest to podyktowane decyzją chwili, to badania wskazują, że jego zaistnienie nie wiąże się z postawą agresji wobec dziecka. Dziecko traktowane jest przez rodziców jako dar²⁷.

Dostosowanie czasu zbliżeń małżeńskich do określonego czasu płodnego lub czasu, w którym nie może dojść do poczęcia, umożliwia uporządkowanie sfery płciowości, a w konsekwencji uwalnia od lęku, pomagając małżonkom w prawdziwym i radosnym przeżywaniu zbliżeń małżeńskich²⁸. Odpowiednio długi czas stosowania metody naturalnego planowania rodziny w małżeństwie wystarczy, aby małżonkowie nauczyli się nie tylko rozpoznawać objawy płodności, ale i otwarli się na wzajemne przeżywanie aktu małżeńskiego.

²⁷ D. Kornas-Biela: *Psychologiczne aspekty naturalnego planowania rodziny*. W: *Naturalne planowanie rodziny. Podręcznik dla nauczycieli naturalnego planowania rodziny*. Red. M. Troszczyński. Warszawa 2006 s. 115–130;

²⁸ Por. J. Pułkowski: *Warto naprawić*. dz. cyt. s. 76–77.

Uzyskane stopniowo odprężenie od lęku przed zapłodnieniem w niepożądanym czasie, uwolnienie od niepokojów moralnych rzutuje na współżycie tak pozytywnie, że właśnie wtedy dopiero okazuje się możliwy w pełni spontaniczny i wolny od zahamowań kontakt seksualny obojga małżonków²⁹.

Korzyści płynących ze stosowania naturalnego planowania rodziny jest tak wiele, że nie sposób ich tutaj wszystkich wymienić. Nie można jednak zapominać o właściwym celu, jakim powinna kierować się osoba pracująca w diecezjalnej poradni rodzinnej. Niezwykle istotne jest, aby nie przeszkadzać w procesie wzrastania człowieka do osobistego kontaktu z Bogiem. Osoba, która zwraca się o pomoc, może być na różnym etapie tego wzrostu.

Doradca musi wziąć pod uwagę, że odpowiedź człowieka na Boże powołanie dokonuje się stopniowo „w miarę, jak osoba ludzka potrafi odpowiedzieć na przykazanie Boże, ożywiona spokojną ufnością w łaskę Bożą i we własną wolę” (FC 34)³⁰. Pamiętając, że procesu wzrostu duchowego człowieka, małżeństwa nie można w żaden sposób przyspieszyć, zadaniem przygotowanych małżonków, specjalistów i księdza pracującego w poradni rodzinnej jest towarzyszyć człowiekowi na tej drodze, wspierać w słabościach, zgodnie ze słowami św. Pawła „jeden drugiego brzemiona noście” (Ga 6,2a). Dobrze, gdy doradca zachęca, aby małżonkowie przyłączyli się do wspólnoty rodzin, w której trwać będą w żywej wierze, przechodząc określoną formację³¹, dzięki której będą mogli kształtować również swoje sumienia.

Przyjęcie i realizacja nauki Kościoła o nierozzerwalności podwójnej funkcji znaku w zbliżeniu małżeńskim – znaku jedności i rodzicielstwa – stopniowe kształtowanie u małżonków postawy naturalnej względem płodności oraz postawy bezinteresownego oddania się sobie pozytywnie wpływa na relacje małżeńskie i rodzinne, otwierając rodzinę na każde życie oraz na jego Stwórcę. Dlatego warto polecać małżeństwom w kryzysie kontakt z nauczycielem naturalnego planowania rodziny, ufając, że otworzy on przed małżonkami świat pięknych relacji na drodze do świętości.

Bibliografia

Benedykt XVI: Encyklika *Deus Caritas est* o miłości chrześcijańskiej (25.12.2005). Tekst polski. Kraków 2006.

²⁹ E. Suja k: *Kontakt*. dz. cyt. s. 118.

³⁰ Por. K. K n o t z: *Seks jakiego nie znacie*. dz. cyt. s. 124–126.

³¹ Por. tamże s. 126–128.

Franciszek: *Amoris laetitia* (19 marca 2016). Tekst polski: Oficjalne tłumaczenie Sekretariatu Stolicy Apostolskiej. Kraków 2016.

Jan Paweł II: Adhortacja apostolska *Familiaris consortio* o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym (22.11.1981). Tekst polski: Wrocław 1998.

Jan Paweł II: „*Mężczyzną i niewiastą stworzył ich*”. *Odkupienie ciała a sakramentalność małżeństwa*. Città del Vaticano 1986.

Jan Paweł II: *Mężczyzną i niewiastą stworzył ich, Odkupienie ciała a sakramentalność małżeństwa*. Rozważania zawarte w tej książce zostały wygłoszone przez Ojca Świętego Jana Pawła II podczas śródowych audiencji ogólnych w okresie: 5.IX.21979 – 2.IV.1980; 11.XI.1981 – 9.II.1984 roku. Red. S. Dziwisz, J. Kowalczyk, T. Rakoczy. Watykan 1986.

Paweł VI: Encyklika *Humanae vitae* o zasadach moralnych w dziedzinie przekazywania życia ludzkiego (25.07.1968). Tekst polski: „*Studia nad Rodziną*” 6/2 11: 2002 s. 5–29.

Konferencja Episkopatu Polski: *Dyrektorium duszpasterstwa rodzin*. Warszawa 2003.

Duszpasterstwo Rodzin Archidiecezji Poznańskiej: *Poradnia dla narzeczonych, pierwsze spotkanie w ramach bezpośredniego przygotowania do małżeństwa. Płciowość, jako dar i zadanie* (mps).

Dziewiecki M.: *Szczęśliwe małżeństwo w trudnych czasach*. W: *W stronę rodziny. Teoria i praktyka*. Red. G. Koszałka, J. Młyński, K. Czapla. Ząbki 2014 s. 167–181.

Fijałkowski W., Neugebauer K., Stelmaszczyk A.: *Dar jedności. Nowe spojrzenie na erotyzm człowieka*. Warszawa 1988.

Knotz K.: *Seks jakiego nie znacie. Dla małżonków kochających Boga*. Częstochowa 2009.

Kornas-Biela D.: *Psychologiczne aspekty naturalnego planowania rodziny*. W: *Naturalne planowanie rodziny. Podręcznik dla nauczycieli naturalnego planowania rodziny*. Red. M. Troszczyński. Warszawa 2006 s. 115–130.

Kupczak J.: *Dar i komunია. Teologia ciała w ujęciu Jana Pawła II*. Kraków 2006.

Kwiatkowski P.: *Od teologii ciała do duchowości małżeńskiej i rodzinnej. Prorocza myśl katechez św. Jana Pawła II*. „*Teologia Praktyczna*” T. 16: 2015 s. 141–156.

Lubowicki K.: *Tajemnice życia rodzinnego. Podstawy duchowości małżeńskiej*. Kraków 2002.

Meissner K.: *Droga rozwiązania problemu odpowiedzialnego rodzicielstwa*. W: *Memoriał krakowski. Uzasadnienie katolickiej nauki dotyczącej podstaw moralnych życia małżeńskiego (Kraków 1968) oraz Wprowadzenie do encykliki Humanae vitae (Kraków 1969)*. Oprac. J. Bajda, K. Meisner. Poznań 2012 s. 51–62.

Meissner K.: *Płciowość człowieka w kontekście wychowania osoby ludzkiej*. Poznań [b.r.]

Meissner K.: *Suszka B.: O małżeństwie*. Poznań 2001.

Polak M.: *Prezbiterologia pastoralna. Pastoralna tożsamość współczesnego kapłana*. Poznań 2016.

Półtawska W.: *Samo życie*. Częstochowa 2007.

Pulikowski J.: *Warto być ojcem. Najważniejsza kariera mężczyzny*. Poznań 2010.

Pulikowski J.: *Warto naprawić małżeństwo*. Poznań 2008.

Sujak E.: *Kontakt psychiczny w małżeństwie i rodzinie*. Wrocław 1991.

Sujak E.: *Poradnictwo małżeńskie i rodzinne. Książka dla doradców i duszpasterzy*. Lubliniec 2015.

Weigel G.: *Świadek nadziei. Biografia Jana Pawła II*. Tłum. z ang. (zbiorowe). Kraków 2000.

Wojtyła K.: *Miłość i odpowiedzialność*. Red. T. Styczeń, J.W. Gałkowski, A. Rodziński, A. Szostek. Lublin 2001.

STRESZCZENIE

Duszpasterskie towarzyszenie małżonkom w pierwszych latach małżeństwa. Rola poradni rozpoznawania płodności

Osoba ludzka jest istotą płciową. Seksualność, związana z płodnością, jest jedną z podstawowych sfer życia małżeńskiego. Chociaż seksualność i płodność towarzyszą mężczyznom i kobietom przez całe życie, pierwsze lata życia małżeńskiego są szczególnym czasem ich doświadczania. Ten czas jest zwykle związany z pozytywnymi przeżyciami, które właściwie kształtują i rozwijają związek i wyrażają go w pełni jego bogactwa. Jednak seksualność może być również źródłem kryzysów, które pojawiają się na różnych płaszczyznach życia w pierwszych latach małżeństwa, a zwłaszcza po urodzeniu pierwszego dziecka. Towarzyszenie małżeństwu w przezwyciężaniu różnych kryzysów jest jednym z ważnych zadań, jakie papież Franciszek zaleca Kościołowi w swojej adhortacji apostolskiej *Amoris laetitia*. Celem niniejszej pracy jest próba dostrzeżenia roli i znaczenia poradni rozpoznawania płodności w towarzyszeniu parom małżeńskim w sytuacjach kryzysowych związanych ze sferą seksualności i płodności w pierwszych latach życia małżeńskiego.

Słowa kluczowe: płciowość; płodność; poradnia rozpoznawania płodności

SUMMARY

Pastoral Care in Accompanying Spouses in the First Years of Marriage. The Role of Fertility Recognition Counselling Services

A human person is a sexual being. Sexuality, connected with fertility in its very nature, is one of the fundamental spheres of married life. Although sexuality and fertility accompany men and women throughout their whole lives, the first years of married life are a special time of experiencing those phenomena. This time is usually connected with positive experiences, which properly shape and develop the couple's relationship, and express it in the fullness of its wealth. However, the sexual relationship may also be the source of multi-field crises which arise in the first years of married life, and particularly after the birth of the couple's first child. Accompanying married couples in overcoming various crises is one of the important tasks which Pope Francis gives to the Church in the Apostolic Exhortation *Amoris Laetitia*. The aim of the present paper is to try to see the role and meaning of the centers teaching fertility awareness in accompanying married couples in crises connected with the sphere of sexuality and fertility during the first years of married life.

Keywords: sexuality; fertility; fertility recognition consulting